

Vastaus valtuustoaloitteeseen tunne- ja vuorovaikutustaito oppiaineeksi.

Kasvun ja oppimisen lautakunta 24.05.2023 § 57
1065/12.00.01/2023

Valmistelu- ja lisätiedot
perusopetus- ja lukiokoulutusjohtajat Jari Kettunen ja Rikard Lindström, opetuksen kehittämiskoordinaattori Katariina Reinikainen, etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Kaupunginvaltuutetut Siru Nykänen (sd.) ja Jenna Perokorpi (sd.) ovat tehneet 13.4.2023 valtuustoaloitteen, jossa he ehdottavat kiusaamisen vastaisen työn jatkamista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista omana oppiaineena perusopetuksen jokaisella vuosiluokalla. Aloitteessa viitataan kasvun ja oppimisen lautakunnan iltakouluun, jossa kiusaamisen vastaisen työn projektikoordinaattori on esitellyt havaintoja Porvoon kaupungin peruskoulujen kiusaamisen ennaltaehkäisystä ja kiusaamistapausten selvittämisestä.

Projektikoordinaattorin selvityksen mukaan tärkeimmät kiusaamista ennaltaehkäisevät toimet ovat koulun toimintakulttuuri, yhteisöllisyyden rakentaminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen koulussa. Lisäksi valtuustoaloitteessa viitataan Helsingin kaupungin käytäntöihin tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisesta: osassa kouluissa tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetetaan omana oppiaineena, kun taas osassa kouluissa opetusta annetaan osana jotain toista oppiainetta.

Aloitetta käsitelleen työryhmän näkemys:

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) on määritelty seitsemän laaja-alaisen osaamisen tavoitetta. Yksi seitsemästä tavoitteesta on itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3). Tavoite pitää sisällään erilaisia elämässä ja arjessa selviämisen kannalta tärkeitä taitoja. Tavoitteen keskiössä on kouluyhteisön ohjaava rooli hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen osalta tavoitteessa nostetaan esiin tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen: oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) tunne- ja vuorovaikutustaidot näkyvätkin sekä koulun toimintakulttuurin kuvauksessa että osana eri oppiaineita. Porvoon paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oikeudenmukaisuuden ja toisten ihmisten kunnioittamisen sekä hyvän opetuksen pohjalta. Paikallisessa arvoperustassa korostuu avoimen vuorovaikutuksen, aktiivisen osallisuuden sekä kiireettömyyden ja läsnäolon merkitys.

Porvoon kaupungin perusopetuksessa tehdään vuosittain laadunarviointia laatusuunnitelman mukaisesti. Laadunarviointi koostuu erilaisten hyvinvointiin liittyvien asioiden sekä oppimistulosten seuraamisesta. Hyvinvointiin liittyviä osa-alueita

seurataan Hyvinvointiprofiilin ja Kouluterveyskyselyn pohjalta. Molempien kyselyiden tulokset Porvoon kaupungin perusopetuksen oppilaiden osalta noudattelevat pitkälti valtakunnallista tasoa. Paikallisessa laadunarvioinnin pohjalta on kuitenkin havaittavissa, että Porvoon kaupungin perusopetuksessa on syytä vahvistaa osallisuutta ja osallisuuden kokemuksia. Suomenkielisen perusopetuksen vuosiluokkien 4–6 oppilaista 14 prosenttia ja vuosiluokkien 7–9 oppilaista 27 prosenttia on sitä mieltä, että he eivät voi tarvittaessa puhua vaikeuksistaan opettajalle. Lisäksi 15 prosenttia suomenkielisen perusopetuksen vuosiluokkien 4–6 oppilaista ja 29 prosenttia vuosiluokkien 7–9 oppilaista on sitä mieltä, että luokkatoverit eivät puutu asiaan, jos jotakuta kiusataan.

Perusopetuksessa seurataan oppilaiden hyvinvointia ja oppimista laadunarvioinnin pohjalta. Edellisen lukuvuoden laadunarvioinnin pohjalta on valittu kaksi laajaa painopistettä: monilukutaito ja yhteisöllinen hyvinvointi.

Yhteisöllisen hyvinvoinnin painopisteen osalta on valittu neljä kärkeä:

- johtamisen kehittäminen,
- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy,
- vuorovaikutustaitojen ja mielenterveyden edistäminen sekä
- opiskelijoiden osallisuuden varmistaminen.

Porvoon kaupunki on tilannut kaksi koulun toimintakulttuurin kehittämistä tukevaa koulutusta. Ruotsinkieliseksi kouluttajaksi on valittu Petri Partanen ja suomenkieliseksi kouluttajaksi Ulla Rasimus. Molemmat kouluttajat ovat rakentaneet koulujen johdolle suunnatun koulutuskokonaisuutensa edellä mainittujen kärkien pohjalta. Tavoitteena on ennen kaikkea tukea koulujen johtoa yhteisöllistä hyvinvointia rakentavan toimintakulttuurin vahvistamisessa omassa koulussaan. Molemmat koulutuskokonaisuudet ovat alkaneet keväällä 2023 ja jatkuvat syksyllä 2023.

Samanaikaisesti koulutuskokonaisuuksien kanssa Porvoon kaupungissa on laadittu kuntakohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia eri kouluasteille Opetushallituksen antamien muutosmääräyksien mukaisesti. Osana opiskeluhoitosuunnitelmaa tarkennetaan, miten Porvoon kaupungissa toteutetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan ennen kaikkea kouluyhteisön hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria. Osana opiskeluhoitosuunnitelmaa tarkennetaan muun muassa kiusaamiseen puuttumisen käytänteet, joista kiusaamisen vastaisen työn projektikoordinaattori teki selvitystä lukuvuonna 2022–2023.

Syksyllä 2023 kaikkia perusopetuksen kouluja perehdytetään opiskeluhoitosuunnitelman mukaisiin sisältöihin sekä valitut neljä yhteisöllisen hyvinvoinnin kärkeä kulkevat mukana perusopetus- ja lukiokoulutuspalveluiden yhteisessä toiminnassa, kuten VESO-koulutuksissa. Tunne- ja vuorovaikutustaitoihin panostetaan myös valtakunnallisten hankkeiden kautta. Esimerkiksi TUIKKU – Tunnetaitoja ja osallisuutta varhaiskasvatukseen on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ohjelma, joka on kehitetty lasten

sosioemotionaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä osallisuuden tukemiseen ja kiusaamisen ennaltaehkäisyyn.

Opetuksen järjestämisen näkökulmasta sekä kiusaamisen vastaisen työn jatkaminen että tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen ovat erittäin tärkeitä asioita. Sen lisäksi, että molemmat asiat ovat jo nyt opetussuunnitelmallisesti velvoittavia, Porvoon kaupunki on valinnut molemmat asiat yhteisöllisen hyvinvoinnin painopisteen kärjiksi lukuvuodelle 2023–2024. Sekä kiusaamisen vastaista työtä että tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista tehdään jo tällä hetkellä osana koulun toimintaa ja oppiaineiden opetusta. Lisäksi on hyvä huomioida, että paikallisen opetussuunnitelman oppiainekohtaisia tavoitteita selkeytetään vuosiluokkien 3–6 osalta 1.8.2023 mennessä ja vuosiluokkien 7–9 osalta 1.8.2024 mennessä. Oppiainekohtaisten tavoitteiden selkeys mahdollistaa suunnitelmallisen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisen osana oppiaineita.

Opiskeluhoitosuunnitelman laatimisen ja paikallisen opetussuunnitelman selkeyttämisen lisäksi perusopetuksen koulukohtaisen lukuvuosisuunnitelman rakennetta on uudistettu niin, että koko kouluyhteisön osallistuminen lukuvuosisuunnitteluun on luontevaa. Yhteisellä toimintakulttuurin ja opetuksen suunnittelulla vahvistetaan jaettava johtajuutta ja kouluyhteisön osallisuutta.

Kasvun ja oppimisen toimialan johtoryhmässä seurataan aktiivisesti käynnissä olevien hallitusneuvottelujen edistymistä ja tulossa olevaa hallitusohjelmaa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on päivitetty viimeksi vuonna 2014. Tavanomaista on ollut, että uudet Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on julkaistu noin kymmenen vuoden välein. Vasta tulossa olevan hallitusohjelman ja tavanomaisen opetussuunnitelmasyklin näkökulmasta on tarkoituksenmukaista odottaa uuden hallitusohjelman julkaisemisen, jotta mahdolliset muutokset toteutuvat kansallisen ohjauksen mukaisesti. Myös kustannusten näkökulmasta on syytä odottaa valtakunnallisia suuntaviivoja. Yhden vuosiviikkotunnin opetus yhdellä vuosiluokalla suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä perusopetuksessa maksaa arviolta noin 100 000 euroa. Yhden vuosiviikkotunnin opetus kaikilla vuosiluokilla maksaa arviolta noin 900 000 euroa.

Syksyllä 2023 jatketaan yhteisöllisen hyvinvoinnin vahvistamista koulutusjaostojen johdolla valittujen neljän kärjen pohjalta. Jo tehtyä kiusaamisen vastaista työtä jatketaan ja varmistetaan, että kouluilla on käytössään yhteneväiset käytänteet työhön. Hallitusohjelman edistymistä ja mahdollista Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden päivitystä seurataan. Koulutusjaostoja raportoidaan yhteisöllisen hyvinvoinnin painopisteen sekä mahdollisten opetussuunnitelmallisten muutosten etenemisestä syksyllä 2023 ja keväällä 2024.

Sivistysjohtaja

Kasvun ja oppimisen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että edellä mainittu annetaan vastauksena Jenna Perokorven valtuustoaloitteeseen 13.4.2023

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että edellä mainittu annetaan vastauksena Jenna Perokorven valtuustoaloitteeseen 13.4.2023